

กระทู้ถามที่ ๒๔๒ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๑ พฤษภาคม ๒๕๔๕

เรื่อง ยาสมนไพรมีประโยชน์ต่อสุขภาพ และเป็นยาอายุวัฒนะ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ตามนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

ด้วยข้าพเจ้าได้รับการร้องเรียนจากราษฎร และผู้ศึกษาสมุนไพรว่าขอให้กระทรวงสาธารณสุข ได้ทำการศึกษาวิจัยสรรพคุณของสมุนไพรไทยให้เป็นที่ยอมรับและใช้ประโยชน์ในด้านการรักษาโดยมี สมุนไพรดังต่อไปนี้ หัวแห้วหมูบำรุงโลหิต บอระเพ็ดทำให้ชุ่มคอและบำรุงโลหิต หนุ่ยนางประสาน ส่วนที่สีกรของร่างกาย ละลายเสมหะ มะแว้งละลายเสมหะแก้เสลดติดคอ หัวยาข้าวเย็นเหนือ บำรุงสมอง บำรุงส่วนต่างๆ ของร่างกาย หัวยาข้าวเย็นได้บำรุงและเสริมสร้างส่วนที่สีกรของร่างกาย และบำรุงผิวหนัง มะตูมและชิง ช่วยขับลมและฟอกโลหิต กระชายบำรุงสมองและบำรุงร่างกายมีคุณภาพ ใกล้เคียงกับโสม พริกไทยแก้โรคโลหิต ไม้ข่อยใช้ทูปทำแปรงสีฟันฆ่าเชื้อแบคทีเรียในช่องปาก ขอให้ กระทรวงสาธารณสุขทำการวิจัย ไบกะเพรา โหระพา พริกขี้ฟ้า พริกเม็ดใหญ่ พริกขี้หนู ผึ้งมัน น้ำผึ้ง จากรวงผึ้ง ผึ้งใหญ่ เพื่อทราบผลในการใช้เป็นยาเพื่อลดดุลการค้า ดุลการชำระเงิน แก้วกฤตติเศรษฐกิจ ได้ต่อไป จึงขอเรียนถามว่า

๑. สมุนไพรแต่ละชนิดมีคุณสมบัติเป็นยาแก้โรคใดบ้าง และมีประโยชน์ต่อสุขภาพโดย กระทรวงสาธารณสุขได้ทำการศึกษาวิจัยได้อย่างไร หากมี ขอทราบรายละเอียด

๒. รัฐบาลมีนโยบายที่จะหารายได้เข้าประเทศ และช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ แก้ปัญหา ดุลการค้า การชำระเงิน โดยผลิตยาจากสมุนไพรสำหรับใช้ในประเทศให้เพียงพอได้หรือไม่ อย่างไร หากไม่มีจะขอให้รัฐบาลเร่งส่งเสริมเป็นกรณีเร่งด่วนจะได้หรือไม่ ถ้ามีได้เพราะเหตุใด ขอทราบ รายละเอียด

๓. กระชายเป็นสมุนไพรที่มีคุณภาพใกล้เคียงกับโสมจริงหรือไม่ จะขอให้รัฐบาลศึกษาวิจัย เพื่อเร่งส่งเสริมจะได้หรือไม่ ประการใด ถ้ามีได้เพราะเหตุใด ขอทราบรายละเอียด

๔. สมุนไพรไทยที่ส่งออกไปขายต่างประเทศมีประเภทใดบ้าง ขอทราบรายละเอียด

คำตอบกระทู้ถามที่ ๒๔๒ ร.

ของ นายนิคม วรรณวิญญา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี
เรื่อง ยาสมุนไพรมีประโยชน์ต่อสุขภาพ และเป็นยาอายุวัฒนะ

ข้าพเจ้า นางสาวรัตน์ เกษราพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข นายชูชีพ หาญสวัสดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่อง ยาสมุนไพรมีประโยชน์ต่อสุขภาพและเป็นยาอายุวัฒนะ ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความสนใจดังนี้

คำตอบข้อ ๑ ขอเรียนว่า กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สถาบันการแพทย์แผนไทย และองค์การเภสัชกรรม ได้วิจัยสมุนไพรแต่ละชนิดเป็นบางส่วน กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ศึกษาทางด้านความเป็นพิษ และสรรพคุณรวมถึงการปลูก การเก็บเกี่ยวสมุนไพรบางชนิดให้ได้มาตรฐาน สถาบันการแพทย์แผนไทยได้ศึกษายาเดี่ยว ยาตำรับทั้งที่อยู่ในตำรายาที่รัฐมนตรีประกาศและภูมิปัญญาไทย สนับสนุนและแก้ไขกฎหมายเพื่อรักษาภูมิปัญญาไทย ให้หมอพื้นบ้านสามารถพัฒนาภูมิปัญญาที่มีอยู่ และสนับสนุนให้ชาวบ้านได้ปลูกสมุนไพรที่มีมาตรฐาน สำหรับองค์การเภสัชกรรม ได้วิจัยและพัฒนาสมุนไพรให้อยู่ในรูปแบบทันสมัยมีการผลิตตามหลัก GMP และมีการตรวจวิเคราะห์มาตรฐานของสมุนไพรทุกตัว เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของประชาชนและผู้ประกอบวิชาชีพ

สำหรับคุณสมบัติของสมุนไพร ได้มีการศึกษาวิจัยถึงสรรพคุณตามตำรายาไทย และผลวิจัยทางวิทยาศาสตร์แล้วดังตารางต่อไปนี้

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
๑. หัวแห้วหมู Cyperus rotundus Linn	แก้ไข้	สารสกัดด้วยเมทานอลขนาด ๕๐ มก./กก. สามารถลดอาการปวดของหนูถีบจักร เนื่องจาก aconitine และลดไข้ในหนูขาว ที่ทำให้เป็นไข้โดยใช้ยีสต์ การศึกษาด้านพิษวิทยา สารสกัดด้วยแอลกอฮอล์ ๕๕% เมื่อนิดเข้าทางช่องท้อง ขนาดที่ทำให้หนูถีบจักรตายครั้งหนึ่งของจำนวนที่ทดลอง ๕๐ ก./กก. แสดงว่าไม่มีความเป็นพิษ

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		<u>สรุป</u> ไม่มีรายงานการทดสอบสรรพคุณเกี่ยวกับฤทธิ์บำรุงโลหิต
๒. บอระเพ็ด Tinospora crispa Miers ex Hook.f.& Thoms	แก้ไข้ เป็นยาขม เจริญอาหาร	<p>การทดสอบฤทธิ์ในหนูขาวปกติ และหนูเบาหวานที่เกิดเนื่องจากการเหนี่ยวนำด้วย alloxan พบว่าสัตว์ทดลองมีระดับน้ำตาลในเลือดลดลง ระดับ insulin ในเลือดเพิ่มขึ้น และเมื่อศึกษากลไกการออกฤทธิ์ในหลอดทดลอง พบว่าสารสกัดจากบอระเพ็ดมีฤทธิ์กระตุ้นการหลั่ง insulin ของ islets of Langerhans ของคนและหนูขาวและของเซลล์ HIT - T15</p> <p>กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ทำการทดสอบความเป็นพิษพบว่าการทดสอบพิษเฉียบพลันโดยการกรอกทางปากและฉีดเข้าใต้ผิวหนังหนูถีบจักร โดยให้ในปริมาณเทียบเท่ากับ ๑,๗๕๖ เท่าของขนาดที่ใช้ในตำรายาไทยครั้งเดียว ไม่ทำให้เกิดอาการพิษใดๆ <u>การศึกษาพิษเรื้อรัง พบว่าถ้าได้รับในขนาดที่สูงและเป็นเวลานาน อาจทำให้ตับและไตทำงานผิดปกติ</u></p> <p><u>สรุป</u> หากรับประทานเป็นยาขมเจริญอาหารเป็นครั้งคราว และในขนาดที่ไม่สูงมาก ก็อาจจะไม่เกิดอันตราย แต่ถ้านำมากินเป็นยาช่วยลดน้ำตาลในเลือด โดยกินเป็นประจำ ก็อาจมีผลกับการทำงานของตับและไต</p>

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		และ <u>ไม่มี</u> รายงานผลการศึกษาที่สนับสนุนสรรพคุณที่กล่าวอ้างว่าเป็นสมุนไพรที่ทำให้ชุ่มคอและบำรุงโลหิต
๓. หลู่ฉาง Tilliacora Triandra (Coledr.) Diels	แก้เบื่อเมา แก้ไข้ ถอนพิษไข้	ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ด้านมาลาเรีย ยับยั้งการหดเกร็งของลำไส้ ด้าน histamine ด้านพิษวิทยาไม่มีรายงานความเป็นพิษ เมื่อให้สารสกัดเอธานอล ๕๐% ขนาด ๑๐ ก./กก. ในหนูถีบจักร ทั้งโดยการกรอกเข้ากระเพาะอาหารและฉีดเข้าใต้ผิวหนัง <u>สรุป</u> <u>ไม่มี</u> รายงานผลการศึกษาที่สนับสนุนสรรพคุณที่กล่าวว่าเป็นสมุนไพรที่ประสานส่วนที่สีกรอของร่างกาย และละลายเสมหะ
๔. มะแว้งเครือ Solanum Trilobatum Linn.	แก้ไอ ขับเสมหะ แก้ น้ำลายเหนียว	การทดสอบด้านพิษวิทยา พบว่าเมื่อนำสารสกัดส่วนที่อยู่เหนือดินด้วยแอลกอฮอล์ ต่อน้ำ ๑ : ๑ พบว่า ขนาดที่ทำให้สัตว์ทดลองตายครั้งหนึ่งคือ ๑,๐๐๐ มก./กก. <u>สรุป</u> มีการพัฒนาตำรับยาอมแก้ไอมะแว้งผลิตโดยองค์การเภสัชกรรม จำหน่ายในท้องตลาดในขณะนี้
๕. หัวยาข้าวเย็นเหนือ Smilax Corbularia Kunth	แก้ไข้เรื้อรัง ไข้ตัวร้อน	ยับยั้งเนื้องอก เป็นพิษต่อเซลล์ ผลการทดสอบความเป็นพิษพบว่าเมื่อป้อนสารสกัดหัวยาข้าวเย็นเหนือด้วยน้ำให้แก่หนูถีบจักรแรกเกิดในขนาด ๒,๕๘๐ มก./กก. ติดต่อกัน ๓ เดือน ไม่พบอาการพิษ

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		สรุป ไม่มีรายงานการทดสอบสรรพคุณ การบำรุงสมองและบำรุงส่วนต่างๆ ของร่างกาย
๖. หัวยาข้าวเย็นใต้ Similax Graba Roxb.	ลดน้ำตาลในเลือด	การทดลองเปรียบเทียบระหว่างหนูปกติและ หนูเบาหวาน พบว่าเมื่อน้ำตาลสกัดด้วย เมทานอลจากหัวยาข้าวเย็นใต้เข้าทางช่องท้อง สามารถลดน้ำตาลในเลือดของหนูปกติได้ ภายใน ๔ ชั่วโมง และระดับกลูโคสใน หนูเบาหวานลดลงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังไม่ มีรายงานผลการทดสอบความปลอดภัย หากรับประทานต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน สรุป ไม่มีรายงานผลการศึกษาที่สนับสนุน สรรพคุณที่กล่าวว่าเป็นสมุนไพรที่ใช้บำรุง และเสริมสร้างส่วนที่สึกหรอของร่างกาย
๗. มะตูม Alge marnelos Corr.	ใช้ขับลม	การศึกษาวิจัยพบว่า ส่วนสกัดด้วยน้ำ จากมะตูม มีฤทธิ์คล้ายอินซูลิน สามารถ ลดระดับน้ำตาลในเลือดของหนูปกติ ยับยั้ง ปริมาณน้ำตาลในเลือดของหนูเบาหวานที่เกิด เนื่องจากการเหนี่ยวนำด้วย streptozotocin ทำให้น้ำหนักตัวของหนูเบาหวานเพิ่มขึ้น และพบว่าส่วนสกัดจากใบมะตูมทำให้ ความผิดปกติในร่างกายสัตว์ทดลอง ที่เกิดเนื่องจาก streptozotocin กลับคืน สู่สภาวะปกติ betacells ของตับอ่อน

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		<p>ทำหน้าที่ได้ดีขึ้น หรือกลับฟื้นคืนสภาพปกติ เพิ่มระดับ insulin ในเลือดของหนูเบาหวาน</p> <p>การศึกษาด้านพิษวิทยา เมื่อศึกษาพิษเฉียบพลันของส่วนสกัดด้วยแอลกอฮอล์ ๕๐% จากมะตูมในหนูถีบจักร โดยกรอกทางปาก หรือนิดทางผิวหนังครั้งเดียว ในขนาด ๑๐ ก./กก. พบว่าสัตว์ทดลองไม่แสดงอาการพิษใดๆ ซึ่งขนาดทดลองนี้ เทียบเท่า ๑,๑๑๑ เท่าของขนาดที่ใช้ในตำรายาไทย</p> <p><u>สรุป</u> น้ำมะตูมใช้เป็นเครื่องดื่มสมุนไพร มีฤทธิ์ขับลม แต่ส่วนที่มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดในสัตว์ทดลองเป็นส่วนของใบ</p>
<p>๘. ขิง</p> <p>Zingiber</p> <p>Officinale</p> <p>Roscoe</p>	<p>ใช้เหง้าสด รักษาอาการ</p> <p>อาเจียน อาการแน่น</p> <p>จุกเสียด และขับลม</p>	<p>การศึกษาด้านพิษวิทยา Teratogenicity testing เมื่อให้สารสกัดจากขิงแก่หนูขาวที่ตั้งท้องในช่วงที่ตัวอ่อนมีการสร้างอวัยวะ ไม่พบพิษต่อแม่และตัวอ่อนในท้อง ในขนาดที่สูงถึง ๑,๐๐๐ มก./กก.</p> <p>ฤทธิ์การต้านการอาเจียนเนื่องจากการตั้งครรรภ์ เหง้าขิงที่ป่นเป็นผง ขนาดรับประทานวันละ ๑ กรัม นาน ๔ วัน ให้ผลในการต้านการอาเจียน เนื่องจากการตั้งครรรภ์ ดีกว่ายาหลอก (แป้ง) อย่างมีนัยสำคัญ และไม่พบอาการข้างเคียงแต่ประการใด</p>

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		<p><u>สรุป</u> จิง ประกอบด้วยน้ำมันหอมระเหยหลายชนิดเป็นยาขับลม ปัจจุบันผลิตเป็นเครื่องดื่มสมุนไพรจำหน่ายทั่วไป</p>
<p>๘. กระชาย Boesenbergiarotunda (L.) Mansf.</p>	<p>เหง้าและราก แก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และปวดท้อง</p>	<p>ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ยับยั้งการหดเกร็งตัวของกล้ามเนื้อเรียบ คลายกล้ามเนื้อเรียบ</p> <p><u>สรุป</u> ในเหง้ากระชายมีน้ำมันหอมระเหยหลายชนิด ซึ่งช่วยแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ และขับลม แต่ไม่มีรายงานการศึกษาสรรพคุณบำรุงสมองและบำรุงร่างกาย</p>
<p>๑๐. พริกไทย Piper nigrum L</p>	<p>แก้ท้องอืด แน่น อาหารไม่ย่อย ปวดท้อง</p>	<p>ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ยับยั้งการหดเกร็งตัวของลำไส้ กระตุ้นให้ลำไส้เคลื่อนไหว</p> <p>เพิ่มการหลั่งน้ำดี</p> <p><u>สรุป</u> ไม่มีรายงานการศึกษาสรรพคุณแก้โรคโลหิตของพริกไทย</p>
<p>๑๑. ไม้ข่อย Streblus asper Lour</p>	<p>กึ่ง แทนแปรงสีฟันทำให้ฟันคงทน รักษาฟัน แก้ปวดฟัน แก้เหงือกบวม ช่วยให้ฟันแข็งแรง ทำให้รากฟันยึดกับเหงือก มากยิ่งขึ้น แก้โรคฟันผุ ฆ่าเชื้อในช่องปาก</p>	<p>ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา ด้านเชื้อแบคทีเรีย</p> <p><u>สรุป</u> ผลการศึกษามีเฉพาะฤทธิ์ด้านเชื้อแบคทีเรีย</p>
<p>๑๒. ใบกะเพรา Ocimum Sanctum Linn.</p>	<p>มีฤทธิ์ขับลม</p>	<p>การทดลองในคนพบว่า มีฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือดและในปัสสาวะ ระดับ cholesterol ลดลงเล็กน้อย</p>

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		<p>การศึกษาด้านพิษวิทยา เมื่อทดสอบพิษเฉียบพลันในหนูถีบจักร โดยกรอกทางปาก และให้ทางช่องท้อง มีผลยับยั้งการฝังตัวของตัวอ่อนและเป็นพิษต่อตัวอ่อนของหนูขาว</p> <p><u>สรุป</u> รายงานฤทธิ์ลดน้ำตาลในเลือด ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน แต่สามารถใช้ใบกะเพราช่วยขับลม แก้ท้องอืดแน่นเนื่องจากส่วนประกอบที่เป็นน้ำมันหอมระเหย</p>
<p>๑๓. โหระพา Ocimum Basillicum Linn.</p>	<p>ใบ ขับลมในลำไส้</p>	<p>ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา คลายกล้ามเนื้อเรียบ ยับยั้งการหลั่งน้ำย่อยในกระเพาะอาหาร กระตุ้นการหลั่ง hexosamine ยับยั้งการหลั่ง trypsin ซึ่งทำให้เกิดแผลในกระเพาะอาหาร</p> <p><u>สรุป</u> น้ำมันหอมระเหยในใบโหระพา ช่วยขับลมแก้ท้องอืดแน่นเพื่อ</p>
<p>๑๔. พริกชี้ฟ้า Capsicum annum Linn.</p>	<p>ขับลมในโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินอาหาร แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ</p>	<p>ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา กระตุ้นการขับเคลื่อนของลำไส้</p> <p><u>สรุป</u> ใช้ผสมในยาขับลม (carminative)</p>
<p>๑๕. พริกขี้หนู Capsicum Frutescens Linn.</p>	<p>รักษาอาการเคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ แก้ปวดบวม อาการอักเสบภายนอก</p>	<p>สาร Capsaicin มีฤทธิ์ระคายเคืองผิวหนัง ช่วยกระตุ้นให้หลอดเลือดที่ผิวหนังขยายตัว ทำให้เลือดหมุนเวียนได้สะดวก</p> <p>สาร Capsaicin จะทำให้ผิวหนังรู้สึกแสบร้อน สามารถระงับปวดได้โดยไปรบกวนปลายประสาทที่รับความเจ็บปวด</p>

ชื่อพืช (ชื่อวิทยาศาสตร์)	สรรพคุณตาม ตำรายาไทย	ผลงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์
		<p>ระงับการอักเสบโดย Capsaicin อาจหยุดยั้ง ปลายประสาทที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบ ที่ผิวหนังไม่ทำงาน</p> <p><u>สรุป</u> ใช้ผสมในยาขับลม (carminative) และเป็นส่วนผสมในเจลพริก ซึ่งเป็นยา ใช้ภายนอก แก้อักเสบปวดบวม</p>
๑๖. นมผึ้ง (Royal Jelly)		<p>ประกอบไปด้วยสารอาหารทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน และวิตามินหลายชนิด เช่น A, C, E, B1, B2, B5, B6 Biotin Inositol, Folic acid, Panthothenic acid ฮอร์โมนเพศชาย (Testosterone)</p> <p>ใช้เป็นอาหารเสริมช่วยบรรเทาอาการ อ่อนเพลีย การขาดอาหารอย่างรุนแรงในทารก</p> <p><u>สรุป</u> นมผึ้งเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้</p>
๑๗. น้ำผึ้ง (Honey)	<p>บำรุงร่างกาย ทำให้ร่างกาย สดชื่นเป็นแหล่งให้น้ำตาล ที่ร่างกายสามารถดูดซึม ได้ทันที ใช้ผสมกับผงยา ต่างๆ ทำให้เหนียว ปั้นเป็นเม็ดยาได้ หรือใช้ เป็นน้ำเชื่อมกลบรสยา ต่างๆ ได้ ทำให้กินยา ได้ง่ายขึ้น</p>	<p>น้ำผึ้งประกอบไปด้วยน้ำตาลกลูโคส ฟรุกโตส, ซูโครส, วิตามินเอ, ซี, ดี, บี๒ folic acid, biotin, nicotinic acid choline, acetylcholine, amino acid peptone, protease, citric acid malic acid, acetic acid, formic acid essential oil</p> <p><u>สรุป</u> น้ำผึ้งเป็นอาหาร ปัจจุบันมีผู้นำไปใช้ ในการรักษาแผลผ่าตัดได้ผลดี</p>

คำตอบข้อ ๒ ขอเรียนว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะผลิตยาจากสมุนไพรสำหรับใช้ในประเทศ ได้อยู่แล้ว แต่ต้องคัดเลือกสมุนไพรให้เหมาะกับการใช้รักษาบางโรค ขณะนี้ได้บรรจุยาจากสมุนไพรเข้าในบัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ แล้ว ตามประกาศของคณะกรรมการแห่งชาติด้านยา ที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เป็นยาสมุนไพรเดี่ยว ๕ ตัว คือ ขมิ้นชัน ชุมเห็ดเทศ ฟ้าทะลายโจร พญาขอ และไพล และสมุนไพรตำรับ ๒ รายการ คือ ยาประสะมะแว้ง และยาประสะไพล

สำหรับนโยบายที่จะหารายได้เข้าประเทศ และช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศโดยผลิตยาจากสมุนไพร เพื่อใช้ในประเทศให้เพียงพอ นั้น ขณะนี้ผลิตได้เพียงบางส่วน เนื่องจากการวิจัยยาสมุนไพรให้เข้ากับหลักวิทยาศาสตร์ ส่วนมากเป็นสมุนไพรเดี่ยวใช้เวลาในการวิจัยนาน รัฐบาลจึงเร่งส่งเสริมโดยการสนับสนุนแพทย์พื้นบ้านให้นำภูมิปัญญาที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ให้ทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น โดยให้หน่วยงานภาครัฐช่วยสนับสนุนในด้านการวิจัย ทางด้านพิษวิทยา การตรวจสอบสรรพคุณ การแนะนำ การปลูก ตั้งมาตรฐานสมุนไพร ฯลฯ ให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันทำวิจัยให้ครบวงจรที่จะนำมาใช้ได้ แทนการทำงานแบบต่างคนต่างทำ

นอกจากนั้นนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันหลายข้อ มีส่วนเกี่ยวกับการสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ได้แก่

๑. นโยบาย ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ ได้มีบทบาทในการสนับสนุนให้ชุมชนต่างๆ ในหลายพื้นที่ผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีคุณภาพ สะอาด และปลอดภัยเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น และของประเทศ

๒. นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า (๓๐ บาทรักษาได้ทุกโรค) แม้งบประมาณสำหรับโครงการนี้จะไม่ได้มีส่วนในการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร แต่ถ้ามีผลการวิจัยและพัฒนาสมุนไพรที่สามารถนำไปสู่การผลิตยาหรือผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไทยเพื่อทดแทนยาแผนปัจจุบันได้มากขึ้นเท่าใด ก็จะช่วยรักษาโรคและทำให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยง่ายด้วยการใช้ทรัพยากรสมุนไพรภายในประเทศและภูมิปัญญาของคนไทยเอง ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณของประเทศด้านยา และช่วยให้โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าประสบผลสำเร็จได้ โดยรัฐเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง

๓. นโยบายส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรจัดได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ด้านการเกษตรที่มีความสำคัญ เพราะความต้องการผลิตภัณฑ์เหล่านี้ภายในประเทศมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ขณะนี้การส่งออกผลิตภัณฑ์ประเภทนี้ของไทยยังจัดว่าน้อยอยู่เมื่อเทียบกับบ้านใกล้เรือนเคียง ดังนั้น จึงสมควรที่นักวิชาการในหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะร่วมกันวางนโยบายและกลวิธีดำเนินงานในการเร่งรัดให้มีการวิจัยและ

พัฒนาสมุนไพรอย่างครบวงจรโดยเน้นการวิจัยเพื่อให้ออกมาเป็นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ได้มาตรฐานสากลที่มีศักยภาพในเชิงพาณิชย์และเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก และการวิจัยเพื่อช่วยแก้ปัญหาที่ภาคอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประเทศอันเป็นการใช้งบประมาณและทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัดในปัจจุบันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่การวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้แต่เพียงอย่างเดียวอย่างแต่ก่อนจากการที่รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญของสมุนไพรและผลิตภัณฑ์สุขภาพจากสมุนไพรต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและต่อเศรษฐกิจของประเทศ คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้ง “คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพร” ขึ้น โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานเพื่อสนับสนุนและผลักดันการกำหนดและประสานแผนยุทธศาสตร์ด้านสมุนไพรของประเทศ

คำตอบข้อ ๓ ขอเรียนว่า กระจาย ชื่อทางพฤกษศาสตร์ คือ *Boesenbergia rotunda* อยู่ในวงศ์เดียวกับขิง ข่า (Fam. Zingiberaceae) มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตร้อนของทวีปเอเชีย ได้มีการนำหัวใต้ดินมาใช้เป็นอาหารและยากันอย่างแพร่หลาย พบสารประกอบทางเคมีในหัวใต้ดินหลายชนิด เช่น boesenbergin A., B., cardamonin, alpinetin, flavones, น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น ที่มีสรรพคุณในทางอาหารและยา ใช้แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้กูกเสียด ขับปัสสาวะ บำรุงธาตุ และแก้ไอ เป็นต้น

ทั้งนี้ สถานีวิจัยผลิตผลของป่าจังหวัดนครราชสีมา สถานีวิจัยผลิตผลของป่าจังหวัดเชียงใหม่ และสถานีวิจัยผลิตผลของป่าจังหวัดเลย ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระจายชนิดที่เรียกว่า “กระจายดำ” ซึ่งมีสรรพคุณใกล้เคียงกับโสม สถานีวิจัยผลิตผลของป่าจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดเชียงใหม่ ได้ทำการทดลองปลูก และเพิ่มผลผลิตกระจายดำ ด้วยการจัดระบบการปลูกที่เหมาะสม โดยปราศจากสารพิษตกค้างต่างๆ ในเบื้องต้นพบว่ากระจายดำเป็นสมุนไพรที่น่าส่งเสริมสู่ชุมชนต่างๆ แม้แต่ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ป่าไม้เพราะเป็นพืชที่ให้ผลผลิตเร็วโดยสามารถปลูกไว้เพียง ๖ เดือน ก็สามารถขุดขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนั้นยังสามารถแปรรูปในลักษณะต่างๆ ได้ เช่น การดองสุรา การบดเป็นผงบรรจุแคปซูล การทำชาขงพร้อมดื่ม และสามารถรับประทานสดเป็นเครื่องเคียงได้อีกด้วย

สำหรับโสม มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ คือ *Panax ginseng* อยู่ในวงศ์ Araliaceae มีถิ่นกำเนิดอยู่แถบเอเชียตะวันออก (แมนจูเรีย, จีน, เกาหลี) และอเมริกาเหนือ เป็นไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้าใต้ดินที่เรานำมาใช้ทางยา พบสารประกอบทางเคมีที่สำคัญ ได้แก่ glycosides, panaxosides, sterols วิตามินต่างๆ เป็นต้น มีสรรพคุณในทางยา ใช้แก้โรคโลหิตจาง แก้อ่อนเพลีย หอบหืด ขับลม แก้ลำไส้อักเสบ และใช้บำรุงสมรรถภาพทางเพศ เป็นต้น

จึงถือว่าทั้งโสม และกระจายดำ มีสรรพคุณที่ใกล้เคียงกัน และอาจจะนำมาทดแทนกันได้ เนื่องจากเป็นพืชสมุนไพรที่น่าส่งเสริมสู่ชุมชนเพราะเป็นพืชที่ให้ผลผลิตเร็วและแปรรูปในลักษณะต่างๆ ได้

คำตอบข้อ ๔ ขอเรียนว่า สมุนไพรไทยที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของวัตถุดิบสมุนไพรและการส่งออกสารสกัดสมุนไพร การส่งออกสมุนไพรในปี ๒๕๕๒ เท่ากับ ๒๐๘.๓ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๓ การส่งออกลดลงเนื่องจากปัญหาเรื่องภัยแล้ง ในการส่งออกสินค้าสมุนไพรของไทยนั้นลูกค้าจะเข้ามาสั่งซื้อด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีผู้ผลิตสมุนไพรของไทยรับจ้างผลิตยาจากพืชสมุนไพรส่งออกไปยังต่างประเทศอีกด้วย ซึ่งผู้ซื้อเป็นผู้ให้สูตร รวมทั้งรูปแบบบรรจุภัณฑ์โดยมีลักษณะเป็นยาแผนปัจจุบันด้วย นอกจากนี้ตลาดสมุนไพรยังมีการขายให้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในเมืองไทย ได้แก่ ได้หวัน สิงคโปร์ และมาเลเซีย เช่น ยาหอมตรา ๕ เจดีย์ ยาดองเหล้าเสือ ๑๑ ตัว เป็นต้น

สมุนไพรและเครื่องเทศที่เป็นที่ต้องการของตลาดมี ๑๘ ชนิด ดังนี้ กระเจี๊ยบแดง กระจวาน กานพลู ขมิ้นชัน จันทร์เทศ เจตมูลเพลิงแดง คำฝอย ดีปลี ตะไคร้หอม ตะไคร้แกง บัวบก บุก ไพล ฟ้าทะลายโจร มะแว้งเครือ มะขามแขก เร่ว และส้มแขก สำหรับสมุนไพรและเครื่องเทศที่มีแนวโน้มว่าจะขาดแคลนเนื่องจากหมดจากป่า คือ โกงฐภูมามังสี ส้มมะงั่ว เทียนตากบ หญ้าลิงกา และจันทร์ชะมด ส่วนสมุนไพรที่มีผู้ผลิตน้อย ได้แก่ รวงจืด ขางสลัดไค น้ำเต้าได้ดิน และชุมเห็ดเทศ

คำตอบข้อ ๕ ขอเรียนว่า สถาบันการแพทย์แผนไทย ได้ดำเนินการรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ กลุ่มยาแผนปัจจุบันที่สามารถพัฒนาสมุนไพรเป็นยาใช้ทดแทนยาจากต่างประเทศได้ ดังนี้

กลุ่มยา	มูลค่ารวม (ล้านบาท)	สมุนไพรที่สามารถใช้ทดแทนได้
๑. ยาแก้ปวด ลดไข้	๖๑๐.๐	ฟ้าทะลายโจร บอระเพ็ด ยาจันทลีลา
๒. ยาลดกรด ขับลม	๔๐๖.๖	ขมิ้นชัน กล้าย ข่าหอม
๓. ยาบรรเทาปวดเมื่อย ฟกช้ำ	๔๐๕.๔	ไพล
๔. ยาลดไขมันในเลือด	๒๕๒.๔	กระเทียม คำฝอย
๕. ยาลดการคัน การแพ้	๒๓๒.๗	พลู ขมิ้นชัน
๖. ยาอมแก้เจ็บคอ	๒๓๒.๖	มะแว้ง ประสะมะแว้ง
๗. ยารักษาเบาหวาน	๒๒๐.๕	บอระเพ็ด มะระจีน
๘. ยากล่อมประสาท	๑๑๑.๖	ขี้เหล็ก ชุมเห็ดไทย
๙. ยาขับปัสสาวะ	๕๐.๔	ขลุ่ หญ้าหนวดแมว
๑๐. ยารักษาการติดเชื้อ	๘๘.๒	ขมิ้นชัน
๑๑. ยาช่วยเจริญอาหาร	๘๓.๔	บอระเพ็ด มะระจีน
๑๒. ยาระบาย ยาถ่าย	๘๑.๘	คูณ ชุมเห็ดเทศ แมงลัก มะขามแขก
๑๓. ยาถ่ายพยาธิ	๘๑.๔	ปากหาด เล็บมือนาง
๑๔. ยารักษาโรคในช่องปาก	๗๓.๑	กานพลู ทับทิม

ทั้งนี้ สมุนไพรหลายชนิดได้ทำการศึกษาวิจัยเพียงพอแล้ว แต่ข้อมูลรายละเอียดยังไม่แพร่หลายมาก ทำให้การใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งจะต้องให้มีการศึกษาและการตั้งมาตรฐานต่อไป เพื่อให้ยา มีประสิทธิภาพทัดเทียมกันจนเป็นที่เชื่อถือ ได้รับการยอมรับจากประชาชนและบุคลากรทางการแพทย์ ที่จะนำไปใช้รักษา และส่งเสริมสุขภาพให้แก่ประชาชนต่อไป